

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 17 oktober 1939 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser rörande trafikförsäkring å motorfordon, som nyttjas av staten, m. m.

Genom en den 29 september 1939 dagtecknad, till andra särskilda utskottet hänvisad proposition, nr 31, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

med vissa bestämmelser rörande trafikförsäkring å motorfordon, som nyttjas av staten, m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Försäkringsplikt jämlikt 1 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon skall icke åligga ägare eller innehavare av motorfordon under tid, då fordonet är taget i anspråk med nyttjanderätt enligt föreskrifter i allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293), beredskapsförfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 297), lagen den 31 mars 1938 (nr 90) om förfoganderätt för luftskyddets behov eller rekvisitionslagen den 31 mars 1938 (nr 87).

Sådan försäkringsplikt skall ej heller föreligga, då motorfordon brukas för att avlämnas enligt berörda förfogande- eller rekvisitionslagar eller för att hemföras efter förfogande eller rekvisition eller då sådant fordon brukas för inmönstring enligt häst- och fordonsanskaffningslagen den 27 april 1934 (nr 84).

2 §.

Finnes icke trafikförsäkring å motorfordon, som tages i anspråk eller brukas på sätt i 1 § stadgas, och inträffar i följd av trafik med fordonet skada, för vilken staten eljest icke enligt lag är ansvarig, är staten pliktig att till den, som lidit skadan, utgiva vad denne ägt utfå av försäkringsgivaren, om trafikförsäkring funnits.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt 1 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon skall trafikförsäkring finnas å motorfordon, som är registrerat här i riket eller utan registrering här brukas i trafik. Trafikförsäkring å motorfordon skall tagas och vidmakthållas av dess ägare. Innehar någon motorfordon på grund av avbetalningsköp, åligger försäkringsplikten honom, ändå att äganderätten ännu icke övergått å honom. Enligt 4 § är staten befriad från försäkringsplikt. Har å staten tillhörigt motorfordon icke tagits trafikförsäkring och uppstår i följd av trafik med fordonet skada, för vilken staten eljest icke enligt lag är ansvarig, är staten pliktig att till den, som lidit skadan, utgiva vad denne ägt utfå av försäkringsgivaren, om trafikförsäkring funnits.

I skrivelse till Konungen den 4 september 1939 har *motormännens riksförbund* anfört bl. a.: Sedan Kungl. Maj:t utfärdat såväl allmänt förbud för landets samtliga bensinstationer att försälja bensin och lättbentyl till vissa kategorier bilägare som förbud för vissa bilägare att framföra sina fordon, hade dessa bilägare kommit i en synnerligen svår situation, då de bl. a. nödgats vidkännas utgift för obligatorisk trafikförsäkring för fordonet utan att detta finge användas. Förbundet hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta, att avtal om trafikförsäkring skulle upphöra under den tid, som fordonet efter avregistrering icke användes, och att motorfordonets ägare skulle erhålla befrielse och återbäring i fråga om premier för trafikförsäkring å fordonet, som belöpte å avtalet under samma tid.

Över berörda skrivelse har yttrande inhämtats från *försäkringsinspektionen*. Denna har åberopat en skrivelse från *trafikförsäkringsanstalternas tariffkommitté*, däri upplysts, att trafikförsäkringsanstalterna, efter samråd med försäkringsinspektionen, beslutat att försäkringstagare, som på grund av förbudet icke hade rätt att bruka fordonet i trafik, skulle medgivas anstånd till och med den 30 september 1939 med erläggande av premier för trafik- eller annan motorfordonsförsäkring, vilka förfölle till betalning den 3 september 1939 eller senare. Försäkringstagare, som verkställde avregistrering av fordonet, komme att erhålla gottgörelse för den del av redan erlagd trafikförsäkringspremie, som svarade mot tiden från avregistreringen till nästkommande premieförfallodag. Om tiden för avregistreringen uppginge till minst tre månader, skulle kontant återbetalning ske med i runt tal 90 % av premieandelen; i annat fall skulle premieandelen helt avräknas vid erläggande av senare förfallande premier. Försäkringsinspektionen har i sitt yttrande förklarat, att denna överenskommelse syntes inspektionen tillfredsställande och i skälig utsträckning tillgodose den gjorda framställningen, vilken sålunda icke borde föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Enligt vad sedermera upplysts komma trafikförsäkringsanstalterna att förlänga anståndet för erläggande av försäkringspremierna tills vidare.

I sin berörda skrivelse har *trafikförsäkringsanstalternas tariffkommitté* vidare anfört: I föreliggande situation kunde det tänkas inträffa, att fordon, som av ägaren avregistrerats, därefter jämlikt beredskapsförfogandelagen av myndigheterna rekviderades för nyttjande. I så fall torde ägaren formellt vara skyldig att åter registrera fordonet samt erlægga skatt och fullgöra trafikförsäkringsplikt. Underlåte ägaren detta, vilket i ett dylikt läge vore tämligen förklarligt, skulle dels ägaren kunna utsättas för straffpåföljd och dels försäkringsanstaltarna enligt 21 § trafikförsäkringslagen få gemensamt ansvara för eventuellt inträffande trafikförsäkringsskador med de sålunda oförsäkrade fordonen. Det syntes därför tariffkommittén som om åtgärder behöfde vidtagas för att befria motorfordonsägarna och försäkringsanstaltarna från skyldigheterna i nu nämnda hänseenden.

Försäkringsinspektionen har uttalat sin anslutning till vad tariffkommittén sålunda anfört.

Vid remissen till lagrådet har föredragande *departementschefen*, statsrådet Westman, anfört:

»Beträffande frågan om befrielse från trafikförsäkringsavgifter för motorfordon, som i behörig ordning bliva avregistrerade, torde de anordningar som vidtagits av trafikförsäkringsanstaltarna i samråd med försäkringsinspektionen få anses tillfredsställande. Några ytterligare åtgärder i detta hänseende synas därför icke för närvarande vara erforderliga.

Chefen för kommunikationsdepartementet har förut i dag anmält vissa förslag rörande motorfordon som tagas i anspråk för allmänt behov.¹ Dessa förslag innebära bland annat, att motorfordon som avförts ur automobilregistret icke skall behöva registreras, då fordonet jämlikt bestämmelserna i allmänna förfogandelagen, beredskapsförfogandelagen, luftskyddsförfogandelagen eller rekvisitionslagen tages i anspråk med nyttjanderätt eller då fordon tages i bruk för färd i samband med avlämnande eller inmönstring enligt berörda lagar eller häst- och fordonsanskaffningslagen. Vidare skall automobil eller släpvagn, som tagits i anspråk med nyttjanderätt jämlikt bestämmelserna i allmänna förfogandelagen, beredskapsförfogandelagen, luftskyddsförfogandelagen eller rekvisitionslagen, befrias från skatteplikt.

De skäl, som ligga till grund för nämnda förslag, äga uppenbarligen giltighet även för befrielse från trafikförsäkringsplikt beträffande motorfordon som med nyttjanderätt tagas i anspråk jämlikt de nämnda förfogandelagarna. Ägaren till dylikt motorfordon eller den som innehar sådant motorfordon på grund av avbetalningsköp bör sålunda befrias från den i 1 § trafikförsäkringslagen stadgade skyldigheten att hava fordonet försäkrat. Försäkringsplikt bör ej heller föreligga, då motorfordon tages i bruk för färd i samband med avlämnande eller inmönstring enligt de nämnda förfogandelagarna eller enligt häst- och fordonsanskaffningslagen.

¹ Se utskottets utlåtande nr 18.

Om föreskrifter av denna innebörd meddelas, erfordras stadgande därom att staten skall svara för skada som inträffar i följd av trafik med fordonet, när det tages i anspråk eller brukas såsom nyss nämnts. Stadgandet kommer att motsvara den nuvarande bestämmelsen i 4 § andra stycket trafikförsäkringslagen.»

Lagrådet har vid sin granskning av förslaget yttrat, att frihet från försäkringsplikt syntes böra medgivas även för motorfordons återförande efter det nyttjanderätten upphört. Särskilt när förhållandena vore sådana att fordonet därefter icke kunde tills vidare användas för privat bruk, skulle det te sig obilligt om ägaren nödgades taga försäkring enbart för hemfärden.

Vad *lagrådet* sålunda anfört har beaktats vid den fortsatta överarbetningen av lagförslaget.

Utskottet.

Enligt det genom propositionen framlagda lagförslaget skall försäkringsplikt jämlikt trafikförsäkringslagen icke åligga ägare eller innehavare av motorfordon under tid, då fordonet är taget i anspråk med nyttjanderätt enligt föreskrift i allmänna förfogandelagen eller någon av vissa andra i förslaget uppräknade lagar. Utskottet har vid sin granskning icke funnit anledning till anmärkning mot förslaget.

Utskottet vill emellertid erinra, att utskottet i ett förut denna dag avgivet utlåtande nr 18 behandlat förslag till vissa ändringar i automobilskatteförordningen. Enligt nämnda förslag skall från skatteplikt frikallas automobil eller släpvagn, då fordonet tagits i anspråk med nyttjanderätt jämlikt bestämmelserna i någon av vissa uppräknade förfogande- eller rekvisitionslagar. I anslutning till berörda ändring i automobilskatteförordningen har chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Strindlund, anfört att om ägare av fordon erlagt skatt för detsamma för tid, under vilken fordonet tagits i anspråk av staten med äganderätt eller nyttjanderätt, fordonsägaren syntes böra i någon form erhålla ersättning för det sålunda utgivna skattebeloppet. Att medgiva rätt till återbäring av erlagd skatt vore emellertid enligt departementschefens mening för detta fall icke påkallat, men hänsyn borde tagas till inbetalad skatt vid bestämmande av ersättningen för fordonets ianspråktagande.

I sitt ovannämnda utlåtande har utskottet icke funnit skäl till erinran mot detta uttalande. Den princip, som sålunda godtagits med avseende å fordonskatten, synes böra vinna tillämpning jämväl i fråga om erlagd trafikförsäkringsavgift. Enligt utskottets mening bör sålunda vid bestämmande av ersättningen för fordonets ianspråktagande hänsyn tagas jämväl till den premie, som kan vara erlagd för trafikförsäkring beträffande fordonet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 17 oktober 1939.

På andra särskilda utskottets vägnar:

S. LINNÉR.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Linnér*, *Linder**, *Heiding**, *Norman*, *Branting*, *Ewerlöf*,
*Lindbärg**, *John Gustavson*, *Sten*, *Boman**, *Elon Andersson** och *Helitz*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist*, *Olsson* i Mellerud, *Berg*, *Hermansson* i
Norrköping, *Hagberg* i Malmö, *Hammarlund*, *Lindahl*, *Werner* i Höjen*, *Persson* i Vin-
berg, *Ericsson* i Kinna och *Henriksson**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Utlåtandet är utgivet som tryckt avtryck i riksdagens protokoll.
